

Hizkuntzen erabileraren kale neurketa

LEGAZPI | 2021

**SOZIOLINGUISTIKA
KLUSTERRA**
Euskara biziberritzeko
ikergunea

Ikerketa-taldea:

Maialen Iñarra, Olatz Altuna, Belen Uranga, Gillen Martinez de la Hidalga,
Iker Etxarte, Manex Basabe

Soziolinguistika Klusterra
Martin Ugalde Kultur Parkea z.g.
20140 Andoain

2022

www.soziolinguistika.eus/kaleneurketak

Lizentzia: CC-BY-SA Nazioartekoa 4.0

Babeslea: Legazpiko Udala

Aurkibidea

1	SARRERA	3
2	HELBURUAK	4
3	KOKAPEN SOZIOLINGUISTIKOA.....	5
4	METODOLOGIA	7
4.1	Ikerketa-teknika	7
4.2	Diseinua.....	10
4.2.1	Ibilbideak.....	10
4.2.2	Neurraldien egutegia, ordutegia eta ordu kopurua	11
4.3	Emaitzen adierazgarritasuna.....	12
4.4	Laginari buruz.....	13
4.4.1	Laginaren bilakaera	13
4.4.2	Laginaren osaketa, ibilbideen arabera	14
5	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA.....	15
5.1	Datu orokorra (2021)	15
5.2	Bilakaera (2001 – 2021)	16
6	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, UDALERRIKO IBILBIDEETAN	17
6.1	Datu orokorrak, ibilbideetan (2021).....	17
6.2	Bilakaera (2016 – 2021)	18
7	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, HIZTUNEN EZAUGARRIEN ARABERA	19
7.1	Hizkuntzen kale-erabilera, sexuaren arabera (2021).....	19
7.2	Euskararen kale-erabileraren bilakaera, sexuaren arabera (2006 – 2021)	20
7.3	Hizkuntzen kale-erabilera, adinaren arabera (2021)	21
7.4	Euskararen kale-erabileraren bilakaera, adinaren arabera (2001 – 2021)	22
8	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, SOLAS-TALDEAREN OSAERAREN ARABERA.....	23
8.1	Hizkuntzen kale-erabilera, adin-talde berekoak elkartzean (2021)	23
8.2	Euskararen kale-erabileraren bilakaera, adin-talde berekoak elkartzean (2006 – 2021) 24	
8.3	Hizkuntzen kale-erabilera, haurren presentziaren arabera (2021).....	25
8.4	Euskararen kale-erabileraren bilakaera, haurren presentziaren arabera (2006 – 2021) 26	
8.5	Hizkuntzen kale-erabilera, haurra ala nagusia hitz egiten ari den (2021)	27
9	DATU NAGUSIEN LABURPENA.....	28
	BIBLIOGRAFIA	29
	ERANSKINAK. IBILBIDEAK.....	30

1 SARRERA

“Hizkuntzak, komunikazio bide izateaz gain, pentsamendua egituratzea ahalbidetzen du, eta errealitatea interpretatu eta barneratzeko ezinbesteko baliabidea ere bada. Horrez gain, pertsonen gizarteratzea errazten du, eta, ondorioz, nortasunaren garapenean ere leku garrantzitsua hartzen du.” (Zarraga Azumendi 2010, 23)

Gizakiaren, gizartearen eta hizkuntzaren arteko elkar eraginaz mintzo da aurreko aipua, hizkuntzaren garapen soziala gizarte auzia baita. Horregatik, pertsonen eta taldeen arteko harremanez aritzean, edota elkarbizitzaz erabakiak hartzerakoan, hizkuntzek hartzen duten tokia zehaztea komenigarria da. Hala, hizkuntza-politika eta -plangintza egokiak abian jartzeko ezinbestekoa da errealitate soziolinguistikoa metodo zientifikoen bidez etengabe ikertzea, horrela soilik deskribatzen baita hizkuntzei dagokienez gizartean gertatzen dena.

Hizkuntzen erabileraren kale-neurketek errealitate soziolinguistikoa gertutik ezagutzeko aukera eskaintzen dute, eta behar-beharrezkoak dira hizkuntzen bizindarra ebaluatzeko, erabilera baita adierazle soziolinguistiko esanguratsuenetako bat. Neurketaren bidez, erabilerari buruzko datu enpirikoak eskuratzen dira, ikerketa-galdera nagusi honi erantzunez: “zenbat euskara erabiltzen da kalean?”

Kontuan izan behar da ikerketa honek udalerriko kaleetan zuzenean behatutako hizkuntzen erabileraren berri ematen duela, alegia, datuok ez direla aitortuak (hiztunaren autopertzepzioan oinarritutakoak), baizik eta neurtuak. Horrez gain, ez da ahaztu behar entzuten den hizkuntzen erabilera ez dela, halabeharrez, udalerriko biztanleena, udalerriko kaleetakoa baizik.

Nolanahi ere, jakina da hizkuntzen erabilera ez dela aldagai egonkorra, ezta indibiduala ere; alta, une bakoitzeko egoerak, solaskideek eta testuinguruak baldintzatzen dute. Horregatik, ikerketa honetako erabilera-datuak interpretatzeko adierazle soziolinguistikoak, demografikoak eta soziologikoak ere aintzat hartu behar dira.

Gainera, aipatu behar da azken hamarkadetan gizarte-bizitza era esanguratsuan aldatu dela globalizazioa, digitalizazioa, eta migrazioak bezalako fenomenoak tarteko. Are nabarmenagoa izan da aldaketa COVID19aren pandemiaren eraginpean 2020. urteaz geroztik. Hala, gizarte-aldaketa handien testuinguruan, inoiz baino garrantzitsuagoa da hizkuntzen erabileraren bilakaera arretaz aztertzea.

Txosten honetan, *Hizkuntzen erabileraren kale-neurketa. Legazpi, 2021* ikerketaren emaitzak aurkezten dira. Euskal Herrian egiten den neurketaren ezagutza metodologikoan eta soziolinguistikoan oinarritzen da berau (ikus metodologiaren atala), eta, eredu horri jarraiki burutu da, 2021eko udazkenean, Legazpin egin den bosgarren edizio hau.

2 HELBURUAK

Hizkuntzen erabileraren kale-neurketa, Legazpi 2021 ikerketaren helburu nagusiak honako hauek dira:

- **Legazpiko kaleetako hizkuntza-erabilerari buruz, datu enpirikoak eskuratzea.**
- **Hizkuntzen kale-erabileraren bilakaera ezagutzera ematea,** euskararen biziberritze-prozesuari begira hausnarketarako, hizkuntza-politikak erabakitzeko eta hizkuntza-plangintza diseinatzeko balio dezan.

Ikerketa-lan honek unean uneko baldintza sozialak eta soziolinguistikoak biltzen ditu. Alegia, erabilera aztertzeo, kaleko hiltunei erreparatzen zaie, beren adina nahiz generoa kontuan izanda. Halaber, osaera desberdinetako elkarrizketa-taldeek hizkuntza ere aztertzen da: esaterako, elkarrizketetan hurrek parte hartzen badute, nola aldatzen da hizkuntza-erabilera? Horiei guztiei buruzko gogoetak egiteko aukera ematen dute datuek.

Neurketa bost aldiz egin da Legazpin. Erabilera-datuak bost urteko maiztasunarekin jaso izanak argazki dinamikoa eskaintzen du. Horrela, erabileraren bilakaera katebegiz katebegi jaso da, eta ondo oinarritutako interpretazioak egin daitezke. Hau da, gizartearen eraldaketaren isla ere badira txosten honetan aurkeztu diren datuak.

Nolanahi ere, Covid19-aren pandemiak neurketa burutzeko baldintzak zaildu ditu; erabat inarrosi eta eraldatu dira kale-bizitza eta orain arteko harreman- eta komunikazio-ohiturak. Edizio honetako datuak ez dira aurreko edizioetako egoera bereberean jaso, baina, zalantzarik gabe, gaur egungo gizartearen isla izan, badira.

3 KOKAPEN SOZIOLINGUISTIKOA

Hizkuntza-erabilera ez da egonkorra, ezta indibiduala ere. Izan ere, une bakoitzeko egoerak, solaskideek eta testuinguruak baldintzatzen dute hitzunez egiten duten hizkuntzen hautua. Besteak beste, ikerketaren emaitzak eskaintzen dituen erabilera-datuok interpretatzeko, ukipenean dauden hizkuntzen erabileran gailentzen diren arau sozialak oso aintzat hartu behar dira; halaber, ingurunearen adierazle soziologikoak, demografikoak eta soziolinguistikoak ere kontuan hartu behar dira, azken hamarkadetan gizarte bizitza hain modu nabarmenean aldatzen eta baldintzatu dutenak, hain zuzen.

Adierazle soziologikoak

Globalizazioaren eraginez guztiz eraldatzen ari den munduan, hizkuntzen arteko harremanak, hizkuntzekiko jarrerak eta politikak, eta hizkuntza-komunitateen biziraupenerako baldintzak ez dira iragan mendean ziren parekoak. Ingurune digitalaren hedapenak, hizkuntza-teknologiaren garapenak, edota sare-sozialen fenomenoek aurrez aurrekoak ez diren harremanak indartu dituzte, eta bestelako harreman-motak (edo bideak) hauspotu dira. Errealitate berri horrek bete-betean eragiten du aztergai den hizkuntzen kaleko erabileran, esate baterako, belaunaldi gazteek gero eta denbora gehiago igarotzen baitute Interneten edota plataforma digitaletan, eta eremu digital horretan erdaren erabilera nagusi baita. Esan gabe doa horrek eragin duela gazte horien euskararen erabileraren hautuan.

Kezka hori ez da Euskal Herrikoa bakarrik. Hainbat estatu-hizkuntza ere arduratuta agertu dira, globalizazioaren eta, batez ere, ingelesaren nagusitasunaren ondorioz, beraien hizkuntzen presentzia eta erabilera apaltzen ari baita, etengabe (Crystal 2003), (Lo Bianco 2014), (Calvet 2017). Beraz, are eta arreta handiagoarekin begiratu behar zaio fenomeno horri euskara bezalako hizkuntza minorizatuaren ikuspegitik.

Mundu globalizatu honek paradigma sozial berria ekarri du, eta are nabarmenagoa, arestian esan bezala, COVID19aren pandemiagatik; oro har, kaleko giroa eta herritarren arteko zuzeneko harremanak nabarmen aldatu baitira. Gurea bezalako gizarte elebidun desorekatuetan, are eta eragin handiagoa nabarmendu da. Esate baterako, pandemiak ekarritako itxialdian, haur eta nerabe asko eta asko euskara entzun eta praktikatu ezinik geratu dira, neurri handi batean eskola eremuak soilik eman ohi baitie haur horiei euskaraz aritzeko aukera. Gainera aisialdi antolatua ere etenda egon da denbora luzez, eta, ondorioz, eskolaz kanpoko euskarazko jarduerak ere desagertu egin dira haur askorentzat.

Adierazle demografikoak

Joera orokorra da, Euskal Herrian, azken urteetan biztanleria hazi izana, baina hazkunde hori ez da hazkunde begetatiboagatik gertatu, izan ere, euskal herritarron artean bizi-itxaropena gero eta handiagoa da eta jaiotza-kopurua heriotzena baino baxuagoa. Aldiz, biztanleriaren hazkundera azken urteetako migrazio-saldo positiboari zor zaio, hala izan ezean, biztanleriak behera egingo bai zukeen (Gaindegia 2021).

Kontuan izan behar da, era berean, fenomeno horrek berak biztanleriaren zahartze-tasa igotzea eragin duela, hau da, bizi-itxaropena handitzearekin batera, adineko pertsonen proportzioa ere handiagoa izatea. Eta, zalantzarik gabe, horrek kaleetako giro soziala ere aldatu du.

Adierazle soziolinguistikoak

Euskararen erabilera baldintzatzen dituen aldagai garrantzizkoak euskal hitzun-kopurua (edo dentsitatea) eta hitzunen hizkuntza-ohiturak dira. Alegia, hitzunik behar dira elkarriketak euskaraz izan daitezen, eta euskaraz hitz egiteko ohitura ere ezarria behar du izan. Nolanahi ere, euskaldunen proportzioa (edo ezagutza-indizea) eta euskararen kaleko erabilera-indizea ez dira erabat eta modu zuzenean alderagarriak. Sarritan egiten da erkaketa hori, baina bi datu horien ezberdintasunak arretaz begiratu behar dira: gogoratu behar da euskararen ezagutza, jasotzen den moduan, aitortua eta indibiduala dela, eta, aldiz, euskararen kale-erabilera behatua eta kolektiboa. Aldeak alde, halere, korrelazio handia dago bien artean, euskal hitzun-kopurua handien dagoen eremuetan jasotzen baita euskararen kale-erabilerarik altuena, eta alderantziz.

Bidenabar, euskararen gaitasunaren eta erabileraren arteko aldeak sakonago aztertze aldera, komeni da alde kuantitatiboari ez ezik, alderdi kualitatiboari ere erreparatzea. Alde betetik gogoratu behar da gaur egungo euskal hitzunen profila ez dela orain dela 30-40 urtekoaren berdina. Orain, askoz ugariagoak dira euskara jakin bai, baina erdaraz (frantsesez edo gaztelaniaz) hobeto moldatzen diren hitzunik; ez da ahaztu behar, euskalduntze-prozesuaren eraginez, gaur egun, haur eta gazte euskaldunen artean gehiengoak bigarren hizkuntza modura duela euskara—eskolatik jaso—, orain artean ia sekula ez bezala. Pentsa daiteke hitzun horietako askok, praktikan, erdararako joera izan dezaketela, eta, ezinbestean, horrek zuzenean eragiten duela hizkuntza-hautuan eta euskararen erabileraren indizean.

“Euskaldunen erraztasuna aldatu egin da 1991tik hona. Duela 25 urte euskal elebidunen eta erdal elebidunen ehunekoa nahiko antzekoa zen (% 34,6 versus % 37,8). Gaur egun, ordea, erdal elebidunen ehunekoa 18,5 puntu handiagoa da euskal elebidunena baino (% 26 versus % 44,5)”.

(Eusko Jaurlaritza, Nafarroako Gobernua, Euskararen Erakunde publikoa 2017).

Bestalde, gogoan izan behar da euskaldun (ia) guztiek dutela gaztelaniaz edo frantsesez hitz egiteko gaitasuna. Hau da, euskaldunen elkarriketa guztiak (% 100) izan zitezkeen erdaraz. Euskaraz aritzeko goi-muga, ordea, % 100 horren oso azpitik dago, aski baita solaskide batek euskaraz ez jakitea erdaretara jotzeko. Aipatu bezala, gainera, badira erreparatu beharreko beste baldintza batzuk testuinguru sozial eleaniztunetan, ezagutzak ez baitu hizkuntzaren erabilera baldintzatzen, hizkuntza erabiltzeko aukera baino ez baitu sortzen edo eskaintzen.

Azkenik, aipatu behar da euskal hitzunek beste erabateko aldagaien eragina ere noitzen dutela, esate baterako, harremanak eraikitze orduan ezarritako hizkuntza-ohiturak, batzuen edo besteen aurrean azaleratzen diren zenbait aurreiritzi edo ingurunean antzematen diren hizkuntza-arau sozialak. Horiek guztiek ere, hizkuntzarekiko duten jarrerekin batera, izan dezakete eragina hitzunek egiten duten hizkuntzen hautuan.

Labur esateko, ikerketaren datuen irakurketarako komeni da arreta jartzea hizkuntzaren erabileran eragiten duten aldagaiak asko eta askotarikoak direla, alegia, izaera poliedrikoa duela; neurketa batetik bestera kale-erabileraren joerak alda daitezke, baina fenomenoaren konplexutasunak zailtzen du aldaketa hori zer faktoreren (edo faktore-konbinazioen) eraginpean gertatu den azaltzea. Ez da komeni, beraz, irakurketa datu isolatuetara edo “igo/jaitsi” kontzeptuetara mugatzea, baizik eta ikuspegi diakronikoz egitea. Emaizten gorabehera puntualei baino, joerei erreparatu behar zaie, eta, batez ere, joera horien jarraikortasunari. Horregatik da garrantzitsua behaketak lauzpabost urteko maiztasunarekin jasotzea, horrela lortzen baita egoera estatikoetatik harago, bilakaeraren informazioa jasotzea.

4 METODOLOGIA

Hizkuntzen erabileraren kale-neurketan, hizkuntzen ahozko erabilerari buruzko datu enpirikoak jasotzen dira. Kaleetan entzundako elkarrizketetatik atera da informazioa. Beraz, espazio irekietan solasean ari ziren hiztunen jarduna behatuz jaso dira Legazpiko kale-erabilerari buruzko 2021. urteko datuak.

Behaketa bidez hizkuntzen erabilera neurtzeko metodoa Euskal Herrian sortu zen XX. mendeko 80ko hamarkadan¹, eta, hogeita hamar urtetako esperientzia metatuarekin, metodologia aski frogatua eta kontrastatua dago.

Metodo horrekin, Euskal Kultur Batzordeak (EKB) Euskal Herriko neurketaren lehen edizioa burutu zuen 1989an. Geroztik, beste zazpi aldiz errepikatu du neurketa Soziolinguistika Klusterrak (aurrez SEI Elkartek)². Ondorioz, ikerketa-lan honi esker, azken 30 urteetan hizkuntzek Euskal Herriko kaleetan izan duten (ahozko) presentzia aztertu da (Altuna Zumeta eta Iñarra Arregi 2022).

Sarreran esan bezala, Legazpin eginiko neurketa hau Euskal Herriko ikerketan oinarritutakoa da. Hala, aipatutako metodoaren ezaugarri nagusiak gidan jasota badaude ere (Altuna eta Basurto 2013), ikerketa honetan izan duen aplikazio zehatza azalduko da, jarraian.

4.1 IKERKETA-TEKNIKA

Esan bezala, behaketa zuzenaren bidez eskuratu dira hizkuntzen erabilerari buruzko datuak. Teknika horrek, ezinbestean, diskrezioa eskatu du. Hau da, hiztunak behatuak izan direla ohartu gabe jaso da hizkuntza-praktikei buruzko informazioa. Ez dute, behintzat, elkarrizketa-hizkuntza behatzen ari garenik jakin.

Behaketa Zuzena izenarekin ezagutzen dugun teknikaren helburua da gizakien portaerak inolako manipulaziorik gabe era sistematiko eta kontrolatuan begiratzeari, eta hortik ikerketarako garrantzitsua den informazioa eskuratzeari. Bitartekorik gabe, hau da, zuzenean egiten den behaketa delako hartzen du teknika honek behaketa zuzena izena.

(Juaristi, 2003)

Datuak biltzeko irizpideak

Elkarrizketa izan da behaketa-unitatea: kalean dagoen pertsona bat edo gehiagoren arteko solasaldia³. Neurtzaileei zuzendutako edo neurtzaileen arteko elkarrizketak ez dira jaso.

¹ Erabilera neurtzeko metodoa Siadeco Ikerketa Taldeak sortu zuen, Iñaki Larrañagaren gidaritzapean (2021ean hil zen soziolinguista aitzindaria). Garai hartan, hizkuntza-gaitasunari buruzko datuak jaso ziren estreinakoz EAEn, 1981eko zentsuaren bidez; 1983. urtean, Kale Erabileraren Neurketa metodologia sortu zuten, eta Gipuzkoako udalerrri guztietan egin zituzten neurketak (Larrañaga 1986).

² 1993, 1997, 2001, 2006, 2011, 2016 eta 2021 urteetan egin dira neurketa horiek. Azken urteetako edizioak zentsu- eta errolda-urtearekin bat datoza.

³ Elkarrizketa indibidualak ere jaso egin dira (mugikorrarekin hitz egiten entzun diren hiztunak, txakurrarekin hizketan doazenak, atarietako interfonotik...).

Halaber, neurraldi berean, solaskide-talde bera hizkuntza berberean behin baino gehiagotan entzun den kasuetan, behin bakarrik jaso da praktika hori⁴.

Hain zuzen, kalean entzundako elkarrizketa horiek zein hizkuntzatan gertatu diren jaso dute neurtzaileek (euskaraz, gaztelaniaz, frantsesez edo beste hizkuntza batean)⁵. Gainera, elkarrizketa horietan parte hartu duten solaskideen ezaugarriak bildu dira, betiere behaketa zuzen bidez pertsonen egotzi diezazkiekegunak, inori ezertxo ere galdetu gabe: sexu-generoa (emakumezkoa edo gizonezkoa den⁶, alegia) eta adina (haurrak, gazteak, heldu gazteak, heldu nagusiak eta adinekoak⁷). Azkenik, behatutako elkarrizketetan, hiztun aktiboa haurra den edo ez ere jaso da.

Datuak biltzeko prozedura

Datuak *Neurgailuaren* bidez jaso dira, mugikorreko APP bidez, alegia⁸. Modu horretan, datuak modu diskretuagoan jasotzea ahalbidetu da, eta, unean une, behatu den elkarrizketa kopuruari jarraipen estua egin zaio.

Argazki hauetan ikus liteke neurtzaileek *neurgailuan* elkarrizketa bakoitzaren ezaugarriak sartzeko baliatzen dituzten pantailetakoko batzuk:

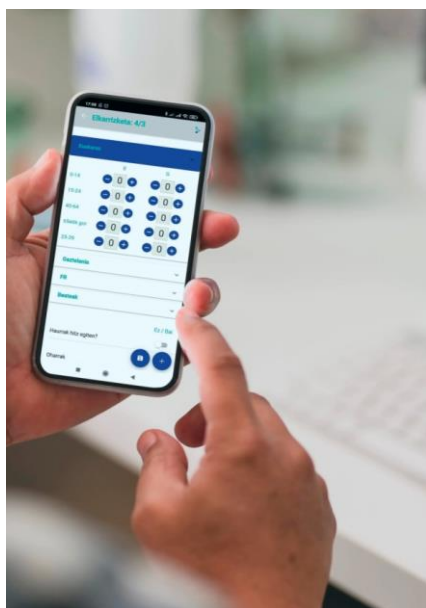
⁴ Neurraldi horretan, solaskide-taldean aldaketak egon badira (bat joan edo bestea etorri, esaterako), praktika berri gisa jaso da. Edo, neurraldi horretan, solaskide-talde horrek hizkuntza aldatu badu, praktika berri gisa jaso da hori ere. Solaskide-talde berbera hizkuntza berberean hizketan topatu bada, baina beste neurraldi batean, jaso egin da.

⁵ 2016. urtera arteko edizioetan, hizkuntzak hiru multzotan bereizten ziren: euskara, gaztelania/frantsesa eta beste hizkuntzak.

⁶ Solaskidea emakumezkoa edo gizonezkoa bezala sailkatzeko irakurketa soziala dugu oinarri, ez dakigu egiazki solaskidea kategoria horiekin identifikatzen den ala ez.

⁷ Hona hemen hiztunak kategoria bakoitzean sailkatzeko jarraitu diren irizpideak: haurrak (2-14 urte), gazteak (15-24 urte), heldu gazteak (25-39 urte), heldu nagusiak (40-64 urte) eta adinekoak (65 urtetik gora). 2021. urtera arteko edizioetan, lau adin-taldeetan sailkatzen ziren behatutako solaskideak. 2021eko edizioan, ordea, helduen adin-taldea bi multzotan sailkatu dira, errealitate soziolinguistikoaren informazio xeheagoa eskuratzeko.

⁸ 2021. urteko ediziora arte, koadernoetan biltzen zituzten erabilera-datuak neurtzaileek. Neurgailuarekin, ordea, datuak modu diskretuagoan jaso dira 2021ean.

← Elkarriketa: 1/0

Euskara

	Ema	Giz
Haurrak (2-14)	- 1 +	- 1 +
Gazteak (15-24)	- 0 +	- 0 +
Heldu-gazteak (25-44)	- 0 +	- 0 +
Heldu-nagusiak (45-64)	- 0 +	- 0 +
Adinekoak (65etik gora)	- 0 +	- 0 +

Ez / Bai

Haurrak hitz egiten? ☒

EUSKARAZ ERE BAI GAZTELANIAZ ERE BAI

FRANTSESEZ ERE BAI

Oharrak

+ -

Neurtzaileek bikoteka bildu dituzte hizkuntzen erabilerari buruzko datuak. Hala eta guztiz ere, bi neurtzaileek Neurgailuarekin izan zitzaketen intzidentziei aurre egiteko, datuak paperean jasotzeko aukera izan dute uneoro.

Azkenik, bestelako irizpide batzuk ere eman zaizkie neurtzaileei:

- Dudazko kasuak ez jaso.
- Haur jaioberrien presentzia berari zuzenean ari ez bazaizkie ez jaso.
- Neurketa egin aurretik, ibilbidea errepasatu.

4.2 DISEINUA

Ikerketak udalerriko kaleetako hizkuntza-erabilera deskribatu nahi duenez, ikerketaren diseinuak kalean hitz egiten duen edozein pertsona potentzialki behatzeko bokazioa du. Horregatik, kaleetako baldintza desberdinak kontuan hartu behar dira erabakitzeke zenbat behaketa egin, noiz egin eta non egin.

Lehenik eta behin, behaketa zein kaletan egingo den diseinatu da. Kale jendetsuenak eta ezaugarri soziologiko desberdineko jendea neurtzeko aukera ematen dutenekin osatu dira herri bakoitzeko behaketa-ibilbideak.

Udalerri eta ibilbide horietan, neurtzaileek bi orduko neurraldiak egin dituzte. Iraupen hori ikerketaren Euskal Herriko ediziotik finkatuta dago, baina egokitzapenak izan ditu udalerri bakoitzean. Legazpin gutxienez behatu beharreko elkarriketa-kopurua izateko 36 orduko neurraldia aurreikusi da⁹.

Egutegiari eta ordutegiei dagokienez ere, bilatu da, alde batetik, pertsona asko behatu ahal izateko egun eta ordu egokiak izatea; eta bestetik, bizimodu desberdina daramaten pertsonak behatu ahal izateko aukera ematen duen ordutegi-diseinua egitea. Horrez gain, ikerketaren aurreko edizioetatik datorren diseinuarekiko jarraikortasuna bermatu da.

Horrela, *hizkuntzen erabileraren kale-neurketa* burutzeko, herri bakoitzak bere ibilbide- eta neurraldi-kopurua du, udaleko teknikariarekin adostua.

4.2.1 Ibilbideak

Legazpiko kasuan, hiru ibilbide hauek zehaztu dira:

Goialdea: Laubide auzoko oinezkoen kalea: taberna, denda, botika, supermerkatua, kutxazain automatikoa... ingurua.
Behe Aldea 1: Latxartegi parkea – Patrizio Etxeberria kalea– Kale Nagusia.
Behe Aldea 2: Azoka gunea, udaletxearen atzealdea, udaletxearen albo batean (Elizaren atzealdean) dagoen haur txikientzako parkea, Aizkorri kalea

⁹ Eraitza fidagarriak eskuratu ahal izateko, aurrez finkatu zen behatu beharreko gutxienezko elkarriketa-kopurua.

4.2.2 Neurraldien egutegia, ordutegia eta ordu kopurua

Ondoko koadroan zehazten da Legazpiko datu-bilketa egin den egutegia eta ordutegia, ibilbideen arabera antolatuta:

Ibilbidea	Eguna		Ordua	
Goialdea	2021/9/18	larunbata	11:00-13:00	18:00-20:00
	2021/9/22	asteazkena	17:00-19:00	
	2021/9/25	larunbata	11:00-13:00	18:00-20:00
	2021/9/29	asteazkena	17:00-19:00	
Behe-aldea 1	2021/9/18	larunbata	11:00-13:00	18:00-20:00
	2021/9/22	asteazkena	17:00-19:00	
	2021/9/25	larunbata	11:00-13:00	18:00-20:00
	2021/9/29	asteazkena	17:00-19:00	
Behe-aldea 2	2021/10/2	larunbata	11:00-13:00	18:00-20:00
	2021/10/6	asteazkena	17:00-19:00	
	2021/10/13	asteazkena	17:00-19:00	
	2021/10/16	larunbata	11:00-13:00	18:00-20:00
GUZTIRA: 36 ORDU				
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2021.				

Datu-bilketa, beraz, udazkeneko ordu-aldaketa baino lehenago burutu ahal izan zen, argi-orduei ahalik eta etekin gehien ateraz eta neurraldi guztiak antzeko baldintzetan egitea bermatuz.

Gainera, pandemiaren hasieratik kalean ibiltzeko eta harremanak izateko osasun- eta lege-baldintza irekienak indarrean zeuden epealdian burutu zen. Euskal Herrian, irailaren 17tik urriaren 30era, oro har, kutsatze-datuak baxuak ziren, ez zegoen kalean musukoaren derrigortasunik, ostalaritzan ez zegoen jendea multzokatzeko mugarik ezta ordutegi murriztapenik, ez zegoen herriz-herri mugitzeko debekurik...

Kaleetan datuak mugikorraren bidez bildu ahala, aurrez finkatutako gutxieneko solaskide-kopurua gainditzea bermatu zen eta, aldi berean, erabilera-datuen akats-tartea $\pm 3,5$ edo txikiagoa zela ziurtatu (%95eko konfiantza-mailarekin).

4.3 EMAITZEN ADIERAZGARRITASUNA

Honako hauek dira ikerketaren datu estatistiko zehatzak:

- **Unibertsoa:** Legazpiko kaleetan entzun daitezkeen elkarriketak.
Mugikortasun handiko eremua da kalea, eta ez dago unibertso hori osatzen duten kideen zerrenda ezagutzerik. "Hala bada, ezinbestekoa da laginak erabiltzea; hau da, unibertso osoari buruzko ondorioak ateratzeko, nahitaezkoa da unibertsoaren zati bat ikertzea" (Juaristi, 2003, 65.or.).
- **Lagina:** Behatu diren **1.180 elkarriketek** eta horietan solaskide izan diren **3.618 solaskidek** osatu dute lagina.

Akats-tartea¹⁰: $\pm\% 1,54$ koa elkarriketen lagin osoarentzat, % 95,0ko konfiantza-mailan eta $p=\%33,9$ ¹¹ izanik.

Beraz, datu estatistiko sendoak jasotzen dira txostenean.

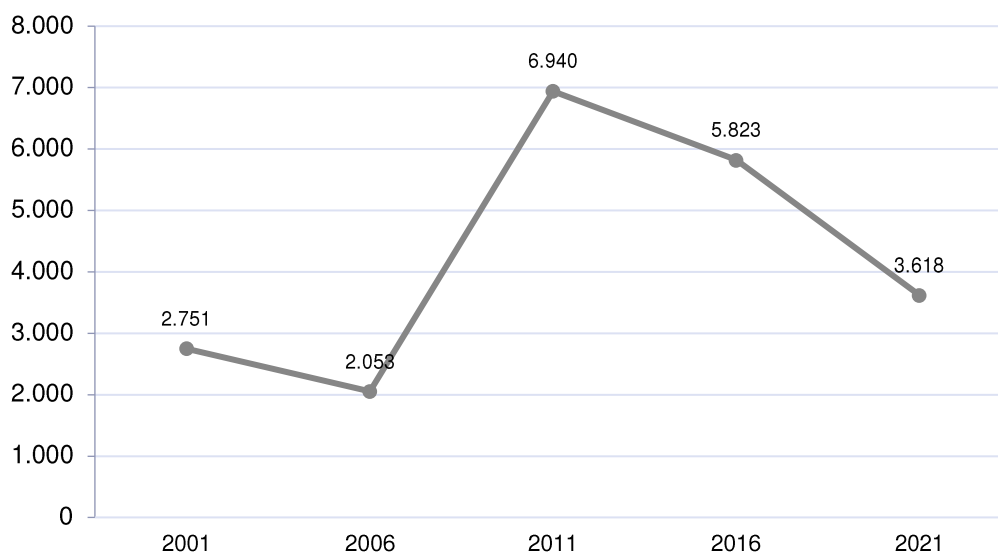
¹⁰ Erabat ausazkoak diren laginketei egozgarria. Akats-tartea kalkulatzeko, bi datu erabili dira: neurketan behatutako elkarriketa-kopurua eta udalerriko ezagutza-datuak (hiztunak eta elebidunen proportzioa). Ikus "Laginaren kalkulurako tresna": <https://soziolinguistika.eus/eu/lagina/>
Lagin-akatsa kalkulatzeko eredu matematikoz gehiago jakin nahi izanez gero, jo (Yurramendi eta Altuna 2009) edota (Yurramendi et al. 2013) txostenetara.

¹¹ Behatutako elkarriketen artean euskarazko elkarriketetan parte hartu duten solaskideek osatu duten ehunekoa.

4.4 LAGINARI BURUZ

4.4.1 Laginaren bilakaera

1. Grafikoa eta Taula. LAGINAREN BILAKAERA. LEGAZPI, 2001-2021 (%)

	2001	2006	2011	2016	2021
Biztanleria	9.118	8.563	8.340	8.336	8.280
Lagina	2.751	2.053	6.940	5.823	3.618
Biztanleriaren %	30,2	24,0	83,2	69,9	43,7
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2001, 2006, 2011, 2016, 2021; EUSTAT, Biztanleria eta Etxebizitzen zentsua, 2021.					

4.4.2 Laginaren osaketa, ibilbideen arabera

2. Grafikoa eta Taula. LAGINAREN BILAKAERA, IBILBIDEKA. LEGAZPI, 2016-2021 (%)

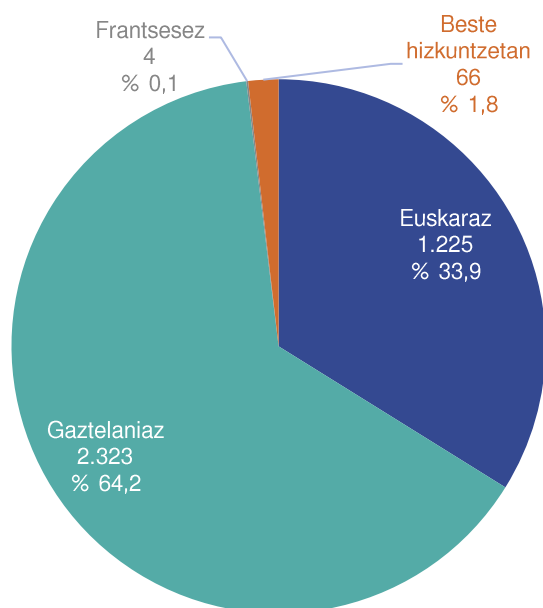

	Lagina 2016		Lagina 2021	
	Abs.	%	Abs.	%
Goialdea	1.315	22,6	445	12,3
Behe-aldea1	1.773	30,5	521	14,4
Behe-aldea2	2.735	47,0	2.652	73,3
GUZTIRA	5.823	100,0	3.618	100,0
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2016, 2021; EUSTAT, Biztanleria eta Etxebizitzaren zentsua, 2021				

5 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA

5.1 DATU OROKORRA (2021)

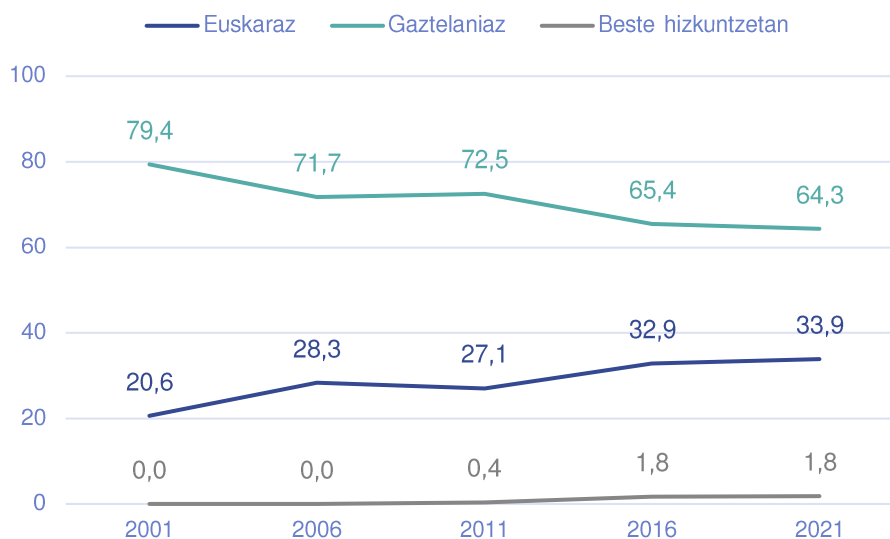
3. Grafikoa eta Taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA. DATU OROKORRA. LEGAZPI, 2021 (%)

Hizkuntza	Lagina	Erabilera %
Euskaraz	1.225	33,9
Gaztelaniaz	2.323	64,2
Frantsesez	4	0,1
Beste hizkuntzetan	66	1,8
GUZTIRA	3.618	100,0
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2021.		

5.2 BILAKAERA (2001 – 2021)

4. Grafikoa eta Taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERAREN BILAKAERA. LEGAZPI, 2001-2021 (%)

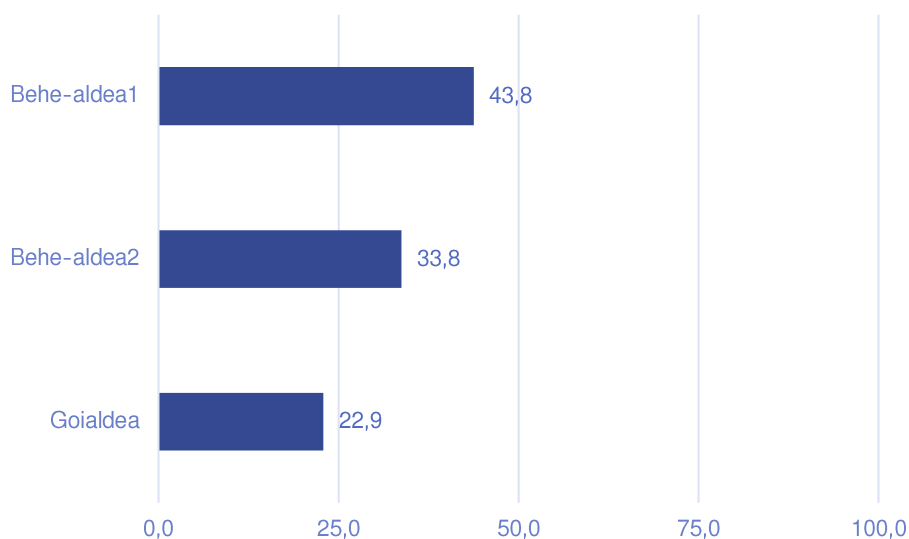

Hizkuntza	2001	2006	2011	2016	2021
Euskaraz	20,6	28,3	27,1	32,9	33,9
Gaztelaniaz	79,4	71,7	72,5	65,4	64,3
Beste hizkuntzetan	0,0	0,0	0,4	1,8	1,8
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	2.751	2.299	6.940	5.823	3.618
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2001, 2006, 2011, 2016, 2021.					

6 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, UDALERRIKO IBILBIDEETAN

6.1 DATU OROKORRAK, IBILBIDEETAN (2021)

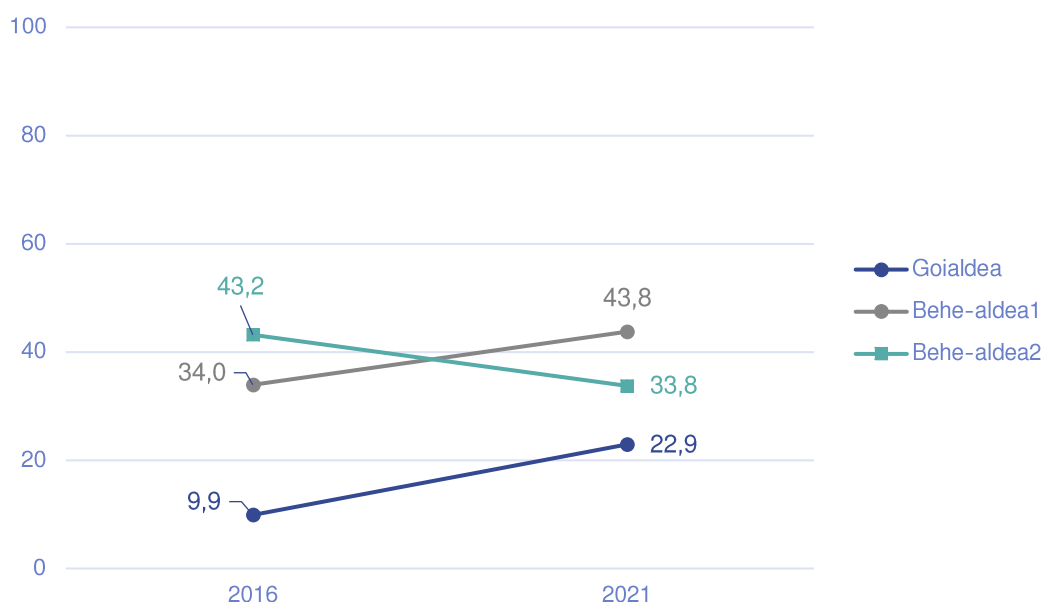
5. Grafikoa eta Taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA IBILBIDEAREN ARABERA. LEGAZPI, 2021 (%)

	Behe-aldea1	Behe-aldea2	Goialdea
Euskaraz	43,8	33,8	22,9
Gaztelaniaz	53,9	64,6	74,2
Frantsesez	0,0	0,2	0,0
Beste hizkuntzetan	2,3	1,6	2,9
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	521	2.652	445
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2021.			

6.2 BILAKAERA (2016 – 2021)

6. Grafikoa eta Taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA IBILBIDEKA. LEGAZPI, 2016-2021 ¹²(%)

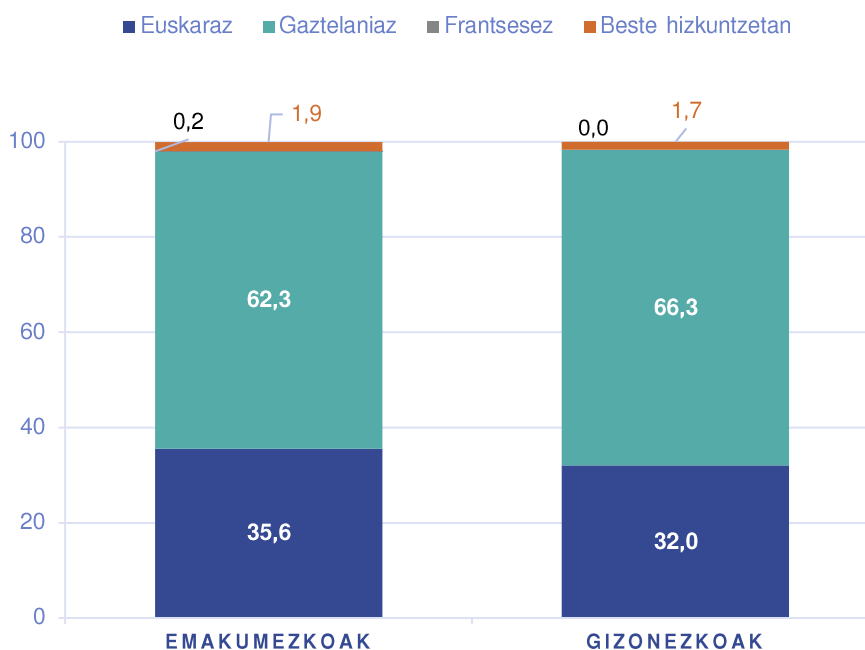
	2016	2021
Goialdea	9,9	22,9
<i>Lagina</i>	1.315	445
Behe-aldea1	34,0	43,8
<i>Lagina</i>	1.773	521
Behe-aldea2	43,2	33,8
<i>Lagina</i>	2.735	2.652
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2011, 2016, 2021.		

¹² Ibilbideen arabera bilakaera 2016tik aurrera ematen dira, bi neurraldi horietan izan direlako berdinak ibilbideen diseinuak.

7 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, HIZTUNEN EZAUGARRIEN ARABERA

7.1 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, SEXUAREN ARABERA (2021)

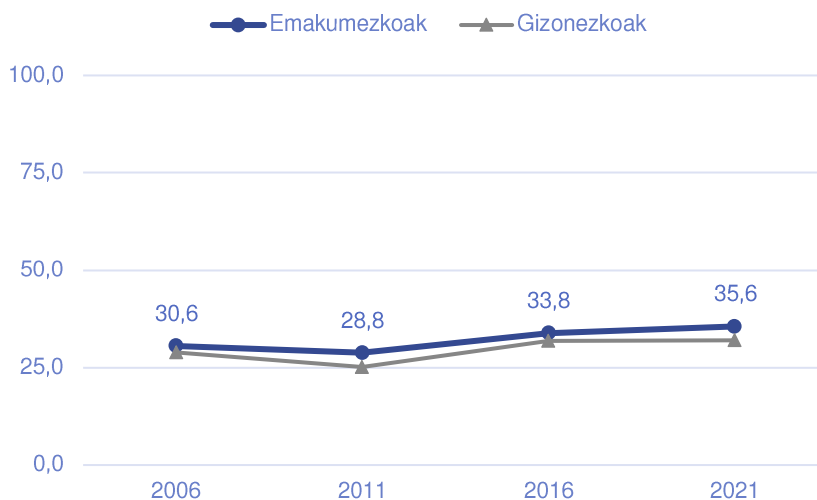
7. Grafikoa eta Taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA SEXUAREN ARABERA. LEGAZPI, 2021 (%)

	Emakumezkoak	Gizonezkoak
Euskaraz	35,6	32,0
Gaztelaniaz	62,3	66,3
Frantsesez	0,2	0,0
Beste hizkuntzetan	1,9	1,7
GUZTIRA	100,0	100,0
Lagina	1.875	1.743
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2021.		

7.2 EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA, SEXUAREN ARABERA (2006 – 2021¹³)

8. Grafikoa eta Taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA SEXUAREN ARABERA. LEGAZPI, 2016-2021 (%)

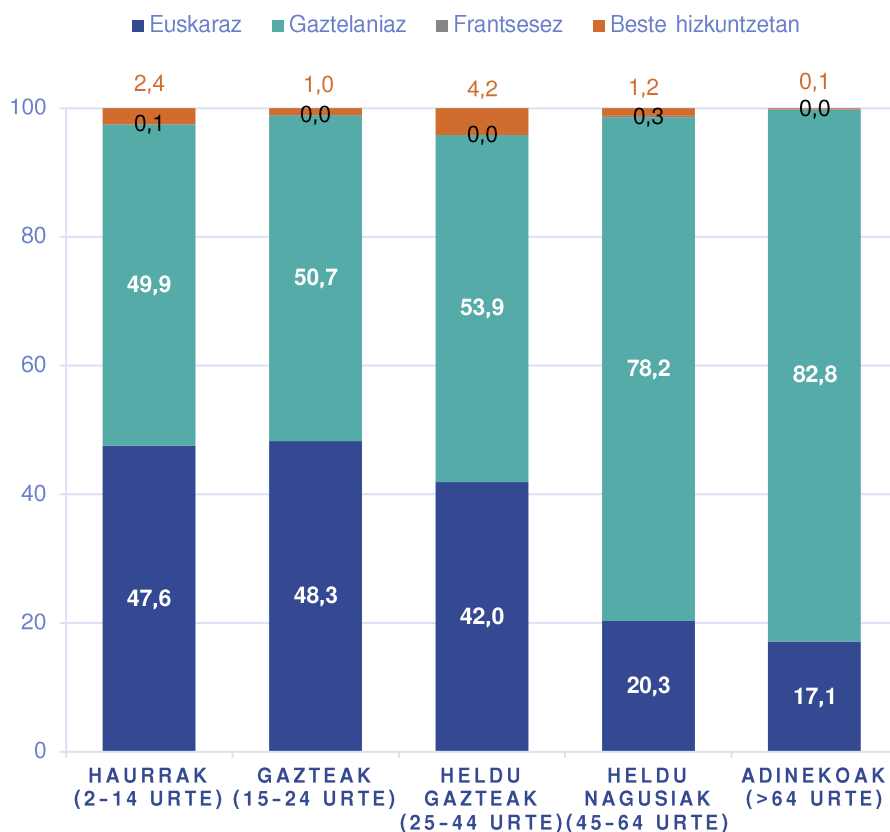

	2006	2011	2016	2021
Emakumezkoak	30,6	28,8	33,8	35,6
<i>Lagina</i>	1.058	3.594	2.985	1.875
Gizonezkoak	28,8	25,2	31,8	32,0
<i>Lagina</i>	857	3.346	2.838	1.743
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2006, 2011, 2016, 2021.				

¹³ Sexuaren araberako datuak 2006tik aurrera jaso dira (ez lehenago).

7.3 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, ADINAREN ARABERA (2021)

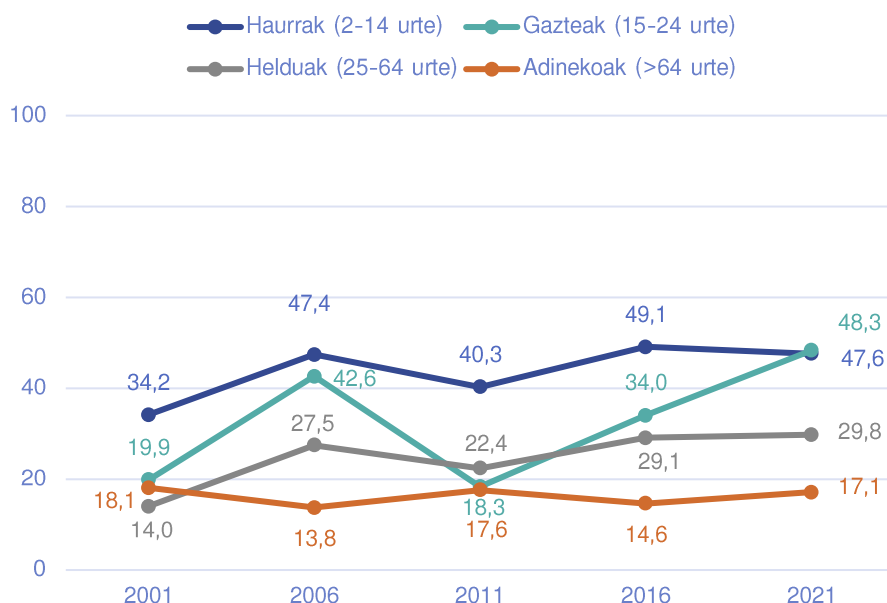
9. Grafikoa eta Taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA ADINAREN ARABERA. LEGAZPI, 2021 (%)

	Haurrak (2-14 urte)	Gazteak (15-24 urte)	Heldu gazteak (25-44 urte)	Heldu nagusiak (45-64 urte)	Adinekoak (>64 urte)
Euskaraz	47,6	48,3	42,0	20,3	17,1
Gaztelaniaz	49,9	50,7	53,9	78,2	82,8
Frantsesez	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0
Beste hizkuntzetan	2,4	1,0	4,2	1,2	0,1
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	956	383	672	870	737
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2021.					

7.4 EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA, ADINAREN ARABERA (2001 – 2021)

10. Grafikoa eta Taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA ADINAREN ARABERA. LEGAZPI, 2001-2021 (%)

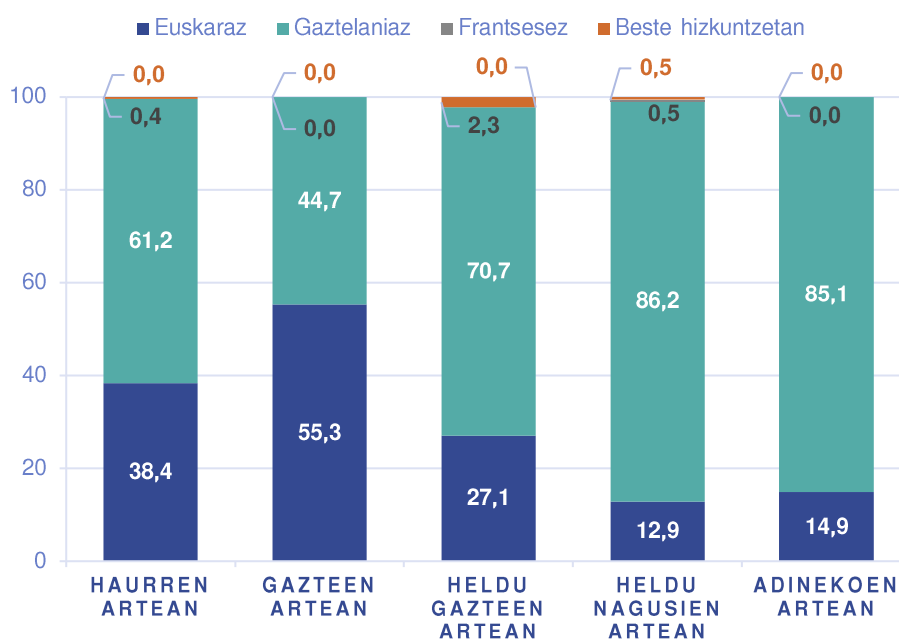

Adin-taldea	2001	2006	2011	2016	2021
Haurrak (2-14 urte)	34,2	47,4	40,3	49,1	47,6
<i>Lagina</i>	749	506	2.204	1.903	956
Gazteak (15-24 urte)	19,9	42,6	18,3	34,0	48,3
<i>Lagina</i>	302	291	338	241	383
Helduak (25-64 urte)	14,0	27,5	22,4	29,1	29,8
<i>Lagina</i>	1.396	929	3.193	2.475	1.542
Adinekoak (>64 urte)	18,1	13,8	17,6	14,6	17,1
<i>Lagina</i>	304	327	1.205	1.204	737
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2001, 2006, 2011, 2016, 2021.					

8 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, SOLAS- TALDEAREN OSAERAREN ARABERA

8.1 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, ADIN-TALDE BEREKOAK ELKARTZEAN (2021)

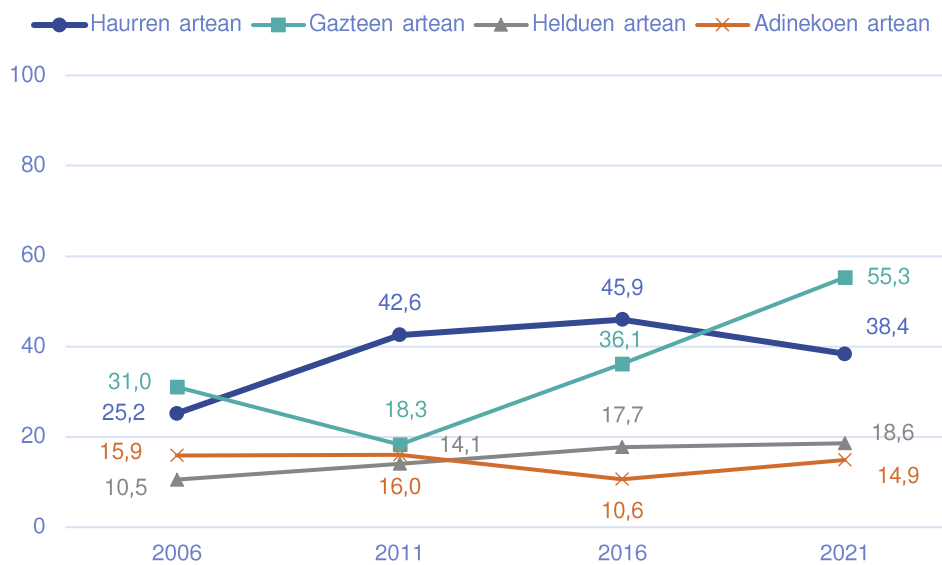
11. Grafikoa eta Taula. ADIN-TALDE BEREKOEN ARTEKO KALE ERABILERA. LEGAZPI, 2021 (%)

	Haurren artean	Gazteen artean	Heldu gazteen artean	Heldu nagusien artean	Adinekoen artean
Euskaraz	38,4	55,3	27,1	12,9	14,9
Gaztelaniaz	61,2	44,7	70,7	86,2	85,1
Frantsesez	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0
Beste hizkuntzetan	0,4	0,0	2,3	0,5	0,0
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	474	313	266	419	503
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2021.					

8.2 EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA, ADIN-TALDE BEREKOAK ELKARTZEAN (2006 – 2021¹⁴)

12. Grafikoa eta Taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA ADIN-TALDE BEREKOEN ARTEAN. LEGAZPI, 2006-2021 (%)

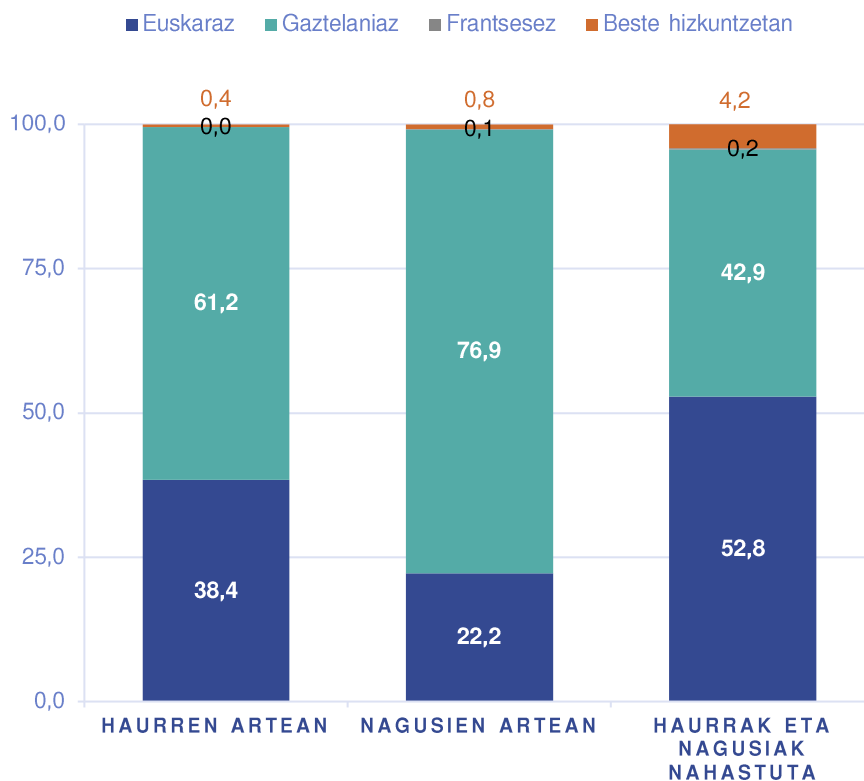

	2006	2011	2016	2021
Haurren artean	25,2	42,6	45,9	38,4
<i>Lagina</i>	246	987	936	474
Gazteen artean	31,0	18,3	36,1	55,3
<i>Lagina</i>	171	279	194	313
Helduen artean	10,5	14,1	17,7	18,6
<i>Lagina</i>	342	1.703	1.235	770
Adinekoen artean	15,9	16,0	10,6	14,9
<i>Lagina</i>	182	699	679	503
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2006, 2011, 2016, 2021.				

¹⁴ Adin berekoen araberrako datuak 2006tik aurrera jaso dira (ez lehenago).

8.3 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, HAURREN PRESENTZIAREN ARABERA (2021)

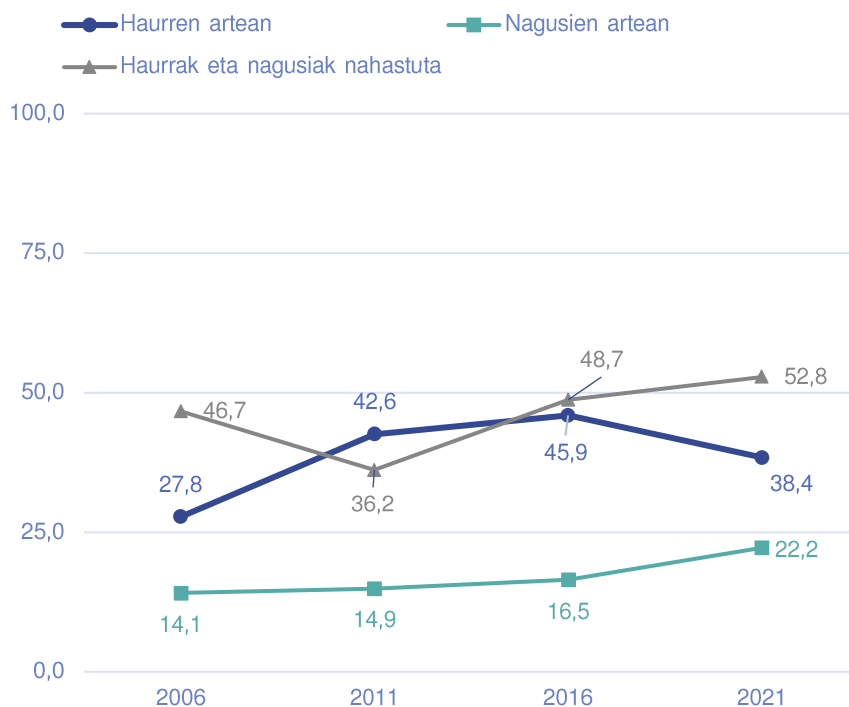
13. Grafikoa eta Taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA HAURREN PRESENTZIAREN ARABERA. LEGAZPI, 2021 (%)

	Haurren artean	Nagusien artean	Haurrak eta nagusiak nahastuta
Euskaraz	38,4	22,2	52,8
Gaztelaniaz	61,2	76,9	42,9
Frantsesez	0,0	0,1	0,2
Beste hizkuntzetan	0,4	0,8	4,2
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	474	2.017	1.127
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2021.			

8.4 EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA, HAURREN PRESENTZIAREN ARABERA (2006 – 2021)

14. Grafikoa eta Taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA HAURREN PRESENTZIAREN ARABERA. LEGAZPI, 2006-2021 ¹⁵(%)

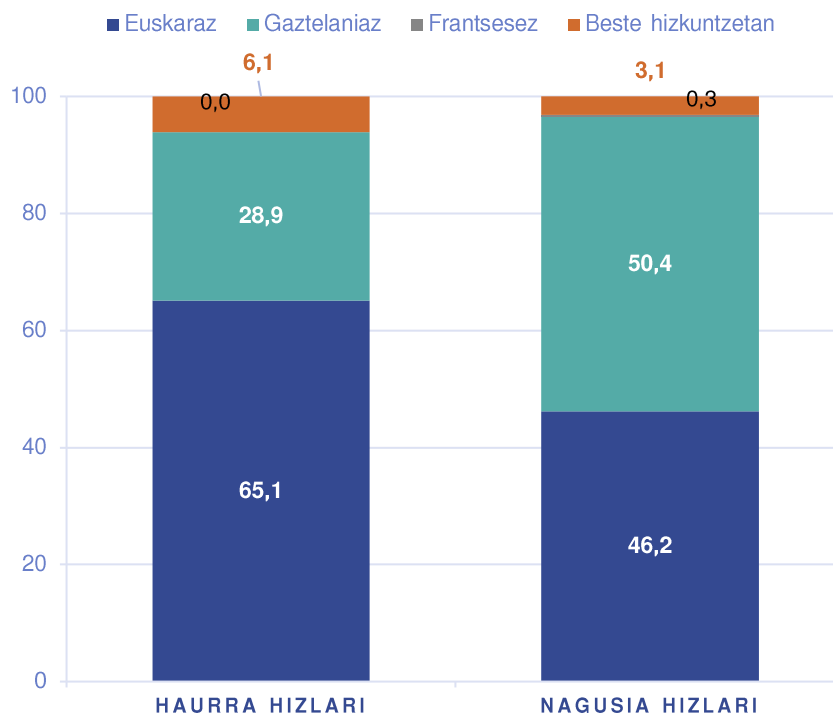

	2006	2011	2016	2021
Haurren artean	27,8	42,6	45,9	38,4
<i>Lagina</i>	371	987	936	474
Nagusien artean	14,1	14,9	16,5	22,2
<i>Lagina</i>	1.076	3.268	2.785	2.017
Haurrak eta nagusiak nahastuta	46,7	36,2	48,7	52,8
<i>Lagina</i>	837	2.685	2.102	1.127
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2006, 2011, 2016, 2021.				

¹⁵ Haurren presentziaren araberako datuak 2006tik aurrera jaso dira (ez lehenago).

8.5 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, HAURRA ALA NAGUSIA HITZ EGITEN ARI DEN (2021)

15. Grafikoa eta Taula. HAUR-NAGUSI TALDEETAKO KALE ERABILERA, HAURRA ALA NAGUSIA HITZ EGITEN. LEGAZPI, 2021 (%)

	Haurra hizlari	Nagusia hizlari
Euskaraz	65,1	46,2
Gaztelaniaz	28,9	50,4
Frantsesez	0,0	0,3
Beste hizkuntzetan	6,1	3,1
GUZTIRA	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	395	732
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, LEGAZPI 2021.		

9 DATU NAGUSIEN LABURPENA

LEGAZPI, 2021

Hizkuntzen erabileraren kale neurketa

Datu nagusien laburpena

Datu orokorrak	Euskaraz	% 33,9
	Gaztelaniaz	% 64,2
	Frantsesez	% 0,1
	Beste hizkuntzatan	% 1,8
	Euskararen erabileraren bilakaera (2016-2021)	+1,0
	Euskararen erabileraren bilakaera (2001-2021)	+13,3
ibilbideak	1. Goialdea	% 22,9
	2. Behe-aldea 1	% 43,8
	3. Behe-aldea 2	% 33,8
	4.	
Sexua	Emakumezkoek	% 35,6
	Gizonezkoek	% 32,0
Adina	Hurrek	% 47,6
	Gazteek	% 48,3
	Helduek	% 29,8
	Heldu gazteek	% 42,0
	Heldu nagusiek	% 20,3
	Adinekoek	% 17,1
	Haurren artean	% 38,4
	Gazteen artean	% 55,3
	Helduen artean	% 18,6
	Heldu gazteen artean	% 27,1
	Heldu nagusien artean	% 12,9
	Adinekoen artean	% 14,9
Haurren presentzia	Haurrak bakarrik (nagusirik gabe) daudenean	% 38,4
	Nagusiak bakarrik (haurrik gabe) daudenean	% 22,2
	Hurrek eta nagusiek osatutako taldeetan	% 52,8
	Hurrek hitz egiten dutenean	% 65,1
	Nagusiek hitz egiten dutenean	% 46,2

BIBLIOGRAFIA

- Altuna, Olatz, eta Asier Basurto. 2013. *Hizkuntza erabilera behaketa bidez neurtzeko gida metodologikoa*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- Altuna Zumeta, Olatz, eta Maialen Iñarra Arregi. 2022. *Hizkuntzen erabileraren kale-neurketa. Euskal Herria, 2021. Txosten teknikoa*. Soziolinguistika Klusterra.
- Calvet, Louis-Jean. 2017. *Les langues: quel avenir? Les effets linguistiques de la mondialisation*. CNRS.
- Crystal, David. 2003. *English as a Global Language*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press. <https://www.cambridge.org/core/books/english-as-a-global-language/690D300092A3B5E4733677FCC9A42E98>.
- Eusko Jaurlaritza, Nafarroako Gobernua, Euskararen Erakunde publikoa. 2017. «VI. Inkesta Soziolinguistikoa. Euskararen eremu osoko fitxa teknikoa». https://www.irekia.euskadi.eus/uploads/attachments/9954/VI_INK_SOZLG-EH_eus.pdf?1499236557.
- Gaindegia. 2021. «20 Adierazle galeria nagusi. Euskal Herria». https://gaindegia.eus/sites/default/files/AGN-euskal-herria-2021_8.pdf.
- Larrañaga, Iñaki. 1986. «Euskararen erabilpen erreala Gipuzkoan: leku publikoetan, udal erakundeetan, gizarteko zerbitzuetan». In *Hizkuntza minorizatuen soziologia*, -(e)k argitaratua J. Ruiz Olabuenaga eta J.A. Ozamiz. Donostia: Tartalo argitaletxea.
- Lo Bianco, Joseph. 2014. «Domesticating the Foreign: Globalization's Effects on the Place/s of Languages.» *The Modern Language Journal* 98 (1): 3121–3325.
- Yurramendi, Y., eta O. Altuna. 2009. «Zuzeneko behaketaz hizkuntza erabilera neurtzeko metodologiaren eredu matematikoa». Andoain: Soziolinguistika Klusterra. <https://soziolinguistika.eus/eu/argitalpenak/zuzeneko-behaketaz-hizkuntza-erabilera-neurtzeko-metodologiaren-eredu-matematikoa/>.
- Yurramendi, Y., O. Altuna, X. Isasi, eta A. Basurto. 2013. «Ahozko hizkuntza erabilera behaketa bidez neurtzeko metodologiaren garapena». Andoain: Soziolinguistika Klusterra. <https://soziolinguistika.eus/eu/argitalpenak/ahozko-hizkuntza-erabilera-behaketa-bidez-neurtzeko-metodologiaren-garapena/>.
- Zarraga Azumendi, Arkaitz. 2010. «Soziolinguistikari sarrera». In *Soziolinguistika Eskuliburua*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra; Eusko Jaurlaritza, Kultura Saila.

ERANSKINAK. IBILBIDEAK

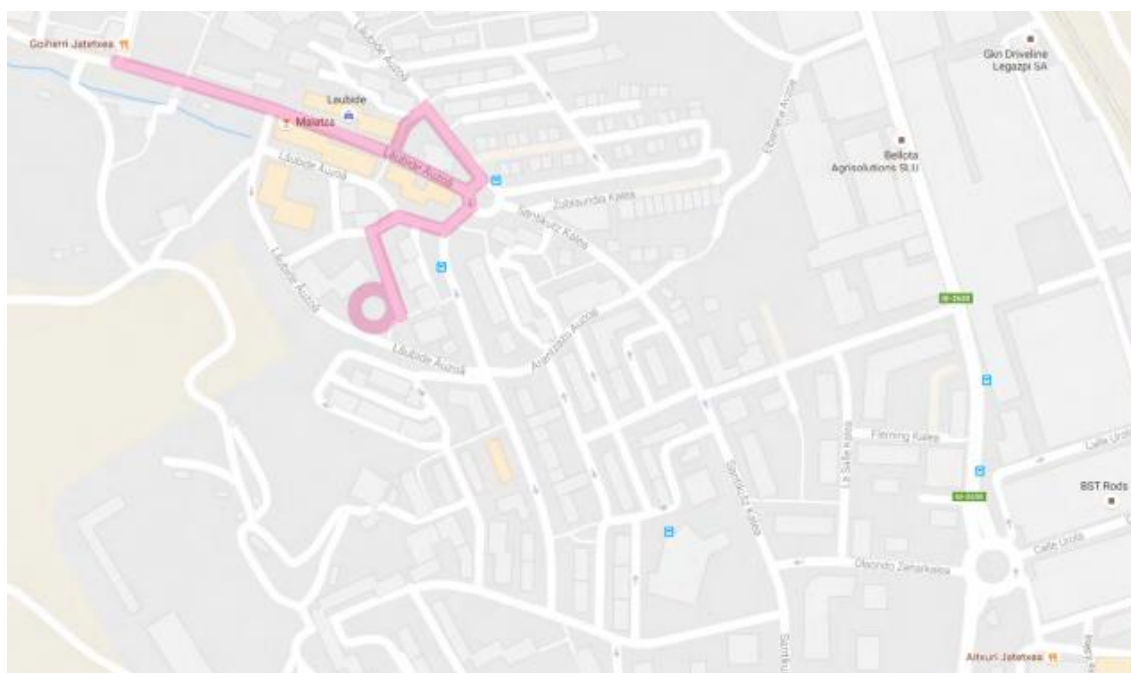
Udalerria: LEGAZPI

Ibilbidea: Goialdea

Kalez kale:

Laubide auzoko oinezkoen kalea: taberna, denda, botika, supermerkatua, kutzazain automatikoa... ingurua.

Planoa:

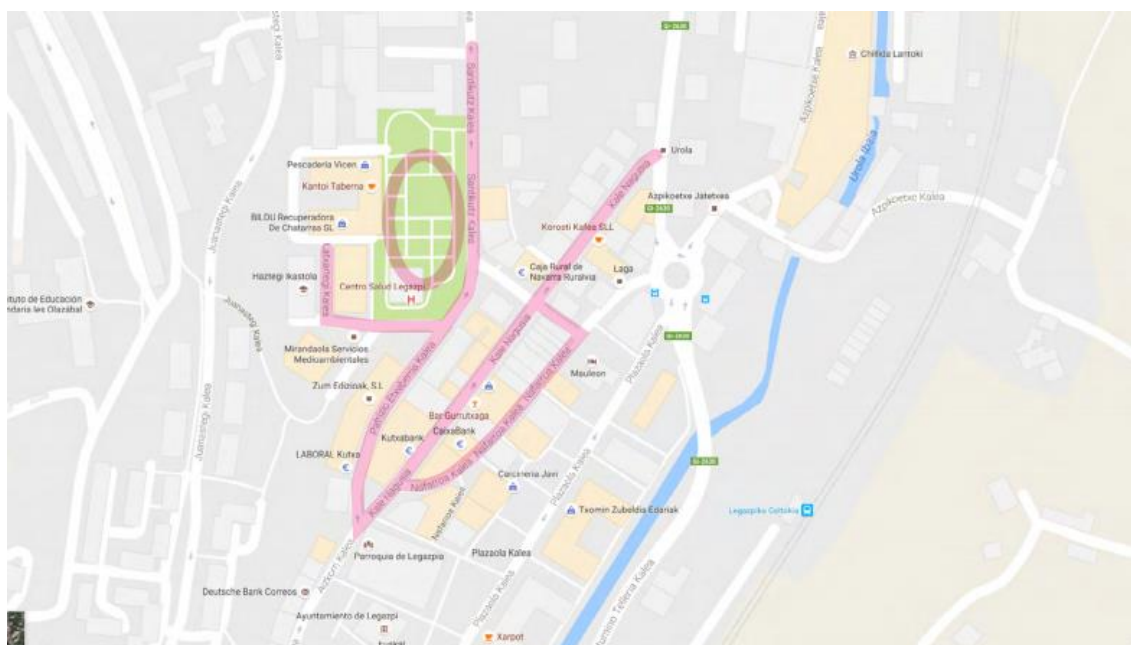

<i>Udalerrria:</i>	<i>LEGAZPI</i>
<i>Ibilbidea:</i>	<i>Behe aldea 1</i>

Kalez kale:

Latxartegi parkea – Patrizio Etxeberria kalea– Kale Nagusia.

Planoa:

<i>Udalerria:</i>	<i>LEGAZPI</i>
<i>Ibilbidea:</i>	<i>Behe aldea 2</i>

Kalez kale:

Azoka gunea, udaletxearen atzealdea, udaletxearen albo batean (Elizaren atzealdean) dagoen haur txikientzako parkea, Aizkorri kalea.

Planoa:

